

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9956

Tarih : 10.01.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çevre Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 08.01.2025

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri
Esas Komisyon	Çevre
Tarih: 13-1-2025	Esas No: 2/2870

10 Ocak 2025

10 Ocak 2025

10 Ocak 2025

No:

1563782

GEREKÇE

Ekolojik yıkım; hiç kuşku yok ki günümüzün en büyük krizlerinden biridir. Kapitalist üretim ve tüketim anlayışının doğayı sınırsız bir kaynak gibi ele alması, gezegenimizi geri dönülmesi güç bir felaketin eşiğine sürüklemiştir. Bu yıkım yalnızca çevresel değil, aynı zamanda toplumsal adaletin ihlaline de neden olmaktadır.

Enerji, madencilik, inşaat ve sanayi projeleriyle ormanlar, su varlıkları ve tarım alanları tahrip edilmektedir. Bu süreç, yerel halkların yaşam alanlarını yok etmekte, geçim kaynaklarını ellerinden almakta ve biyoçeşitliliği tehdit etmektedir. Fosil yakıt bağımlılığı ve kontrolsüz sanayileşme, sera gazı emisyonlarını artırarak iklim değişikliğini hızlandırmaktadır. Özellikle küresel güneyde ve kırsal bölgelerde yaşayan yoksul halklar, bu krizden orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Ekolojik yıkım projeleri çoğu zaman yerel halkların iradesini hiçe sayarak yürütülmektedir. Demokratik kitle örgütlerinin, alanında meslek odalarının ve toplumun katılımı sağlanmadan, şirketlerin kâr hırsı doğrultusunda alınan kararlar, toplumsal ve ekolojik sorunları derinleştirmektedir.

Bir projenin çevresel etkilerini tespit etmeye yönelik hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci ile tüm bu ekolojik ve toplumsal yıkıma karşı doğayı ve toplumun çıkarlarını koruması gerekirken uzunca bir süredir alınan ÇED karar örnekleri maalesef bu amacın gözetilip gözetilmediği hususunda şüpheler yaratmaktadır. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci, çevresel etkilerin projelerin planlama aşamasında dikkate alınmasını ve ekolojik dengenin korunmasını amaçlayan hayati bir mekanizmadır. Ancak mevcut yasal düzenlemelerde halkın sürece katılımı ve ekolojik dengeden yana karar alınabilmesi sınırlı kalmaktadır. ÇED süreçlerinde halkın görüşleri genellikle prosedürel bir formalite olarak değerlendirilmekte ve karar alma süreçlerinde yeterince etkili olamamaktadır. Halkın aktif katılımını ve karar mekanizmalarındaki ağırlığını artırmak, yerel ekosistemlerin korunmasını ve sosyal adaletin sağlanmasını beraberinde getirecektir. Mevcut düzenlemelerde ekonomik fayda ve kalkınma hedefleri, çevresel koruma hedeflerinin önüne geçebilmektedir. Bu durum, biyolojik çeşitliliğin kaybı, doğal varlıkların tükenmesi ve yerel halkın yaşam kalitesinin düşmesi gibi uzun vadeli olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Kanun değişiklikleriyle ekolojik dengeden yana karar almayı teşvik edecek net ve bağlayıcı hükümler getirilmelidir.

ÇED süreçlerinde alınan kararların gerekçelendirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması eksik kalmaktadır. Şeffaflığın artırılması, sürece olan güveni ve çevresel koruma bilincini güçlendirecektir. ÇED, doğal ve insan yapımı çevrenin korunması, toplumsal refahın artırılması ve sürdürülebilir yaşam için vazgeçilmez bir araçtır. Doğru ve etkili bir ÇED süreci, çevresel ve sosyal sorunların önlenmesinde kritik bir rol oynar.

Tüm bu nedenlerle Çevre Kanunu'nda, ÇED süreçlerinin halkın katılımını artıracak, ekolojik dengeyi önceliklendirecek ve şeffaflığı sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu değişiklik, doğal kaynakların korunması, iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir yaşama ulaşılması açısından kritik öneme sahiptir.

ÇEVRE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle ve maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlanırken projeden etkilenen bölgedeki ilgili oda, dernek, baro gibi sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, muhtar, iktidar partisi dışındaki her partiden birer il genel meclis üyesi ve belediye meclis üyesi, belediye başkanı ve ilgili projeden doğrudan etkilenen bölgedeki yurttaşların kendi arasında belirlediği iki temsilciden gelen görüş ve önerilere çözüm getirilmesi esastır.”

“Bakanlık, projeden etkilenen bölgedeki ilgili oda, dernek, baro gibi sivil toplum kuruluşlarından birer temsilci, muhtar, iktidar partisi dışındaki her partiden birer il genel meclis üyesi ve belediye meclis üyesi, belediye başkanı ve ilgili projeden doğrudan etkilenen bölgedeki yurttaşların kendi arasında belirlediği iki temsilciden oluşan bir kurul proje için “Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu” ya da “Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumsuz” kararı verir.”

MADDE 2- 2872 sayılı Kanuna 10 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 10/A maddesi eklenmiştir.

“Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde halkın ve sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve sürece katılımı

MADDE 10/A- Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamında halkın ve ilgili sivil toplum kuruluşların, gerçekleştirilmesi planlanan projeye ilişkin bilgilendirilmesi ile görüş ve önerilerinin alınması zorunludur. Bunun sağlanması için; Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlar ve proje sahibinin katılımı ile Bakanlıkça belirlenen tarihte, projeden en çok etkilenmesi beklenen ilgili halkın kolaylıkla ulaşabileceği, il müdürlüğü tarafından belirlenen merkezi bir yer ve saatte halkın ve sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve sürece katılımı toplantısı düzenlenir.

Halkın ve sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve sürece katılımı toplantısı, il müdürünün veya görevlendireceği bir yetkilinin başkanlığında yapılır. Toplantıda halkın ve sivil toplum kuruluşlarının proje hakkında bilgilendirilmesi, görüş, öneri ve sorularının alınması sağlanır. Halk tarafından dile getirilen görüş, öneri ve itirazlar toplantı hakkında düzenlenecek tutanakta belirtilir. Toplantı başkanı, katılımcılardan görüşlerini yazılı olarak vermelerini isteyebilir. Toplantı tutanağı, bir sureti il müdürlüğünde kalmak üzere Bakanlığa gönderilir.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.